

MUS - rapportage 2012

Meetnet Urbane Soorten

Den Haag en omstreken

Samensteller: Tom Loorij

MUS-project 2012

In 2010 werd een grote actie gehouden onder de Haagse vogelaars om hen te enthousiasmeren deel te nemen aan het MUS-project (Meetnet Urbane Soorten) dat Sovon in 2007 had gelanceerd. In dit eerste jaar werden hierdoor maar liefst 35 (van de 87) postcodegebieden in de Haagse regio geteld. Het project sloeg zo aan dat het aantal getelde postcodegebieden in 2011 verder toenam tot 45, waarmee meer dan de helft van het totale telgebied werd bestreken. In onderstaand artikel worden de resultaten van het project in 2012 beschreven en waar mogelijk met die uit de eerdere jaren vergeleken.

Door: Tom Loorij, coördinator Sovon Haagse regio

Respons en tellers

Er begint na drie jaar inventariseren voor MUS zo langzamerhand een vaste kern van MUS-tellers te ontstaan. Van de 45 postcodegebieden in 2011 werden er in 2012 namelijk 36 opnieuw geteld door dezelfde personen. Slechts in één geval werd het gebied overgenomen door een ander. Daartegenover staat wel dat er in negen gebieden niet meer werd geteld. In één geval betrof dit een teller die een ander postcodegebied is gaan tellen in 2012. Voor een ander postcodegebied is wel al een nieuwe teller gevonden, maar deze heeft in 2012 nog niet geteld. Van de acht gestopte tellers waren er zeven lid van de Haagse Vogelbescherming (HVB) en één geen lid. Hierdoor en omdat de extra wervingsactie speciaal gericht was op potentiële tellers buiten de HVB is het aandeel van MUS-deelnemers binnen de HVB afgenomen van 80% in 2011 tot 73% in 2012. Omdat er aanmeldingen kwamen voor 5 nieuwe postcodegebieden zijn er uiteindelijk in 2012 echter toch nog 41 gebieden geteld, vier minder dan in 2011. Alle deelnemers worden dan ook weer van harte dank gezegd voor hun medewerking. Vooral in de stadsdelen Centrum, Haagse Hout en Scheveningen vielen er een aantal tellers af. Met name in Scheveningen is dringend versterking nodig. Gelukkig heeft een oproep in de november-Wulp van 2011 al enkele kandidaten voor dit stadsdeel opgeleverd. In Rijswijk, waar in 2011 een postcodegebied verviel, zijn ook nieuwe tellers hard nodig. Ook in het Laakkwartier, Escamp en het Transvaalkwartier zou het fijn als meer enthousiastelingen zich hier voor een postcode aanmelden. Alleen in het stadsdeel Segbroek kwam er een nieuwe teller bij, waardoor dit stadsdeel het best getelde was van Den Haag met 67% van alle postcodes.

Voorburg werd voor het tweede achtereenvolgende jaar integraal geteld en is daarmee onbetwist koploper in het MUS-project. Maar ook in Leidschendam kwam er een nieuwe postcode bij en in Wassenaar heeft een teller die in 2011 door omstandigheden niet had geteld, de draad in 2012 weer opgepakt. Hierdoor scoren Leidschendam en Wassenaar ook bovengemiddeld wat de bezetting betreft. In totaal was de dekking in 2012 47% tegen 52% in 2011.

Verheugend was dat vrijwel alle tellers alle drie de telronden hebben kunnen doen. Slechts drie tellers hebben één ronde moeten laten lopen. Ondanks de slechte weersomstandigheden in de derde ronde heeft iedereen deze toch nog kunnen afmaken. Doordat juist enkele tellers met weinig ervaring zijn gestopt is het percentage ervaren tellers van 31% in 2011 toegenomen tot 37% in 2012. Het percentage met weinig ervaring is afgenomen van 31% tot 17%. Door alle mutaties is het aandeel deelnemers met 8 of 9 telpunten afgenomen ten opzichte van 2011 van 31% tot 26%.

Door deze drie factoren, een toename van het aantal complete tellingen (3 telronden), een relatief hoger percentage ervaren tellers en een hoger percentage dat op 10 tot 12 telpunten heeft geteld, is de betrouwbaarheid van de tellingen duidelijk toegenomen ten opzichte van 2011.

Evenals in 2011 was bij de eerste twee telperiodes het weekend duidelijk favoriet met resp. 63 en 51% van de tellingen op zaterdag of zondag. In de derde periode werd ook op maandagavond veel geteld (14% van de tellingen) en minder in het weekend (33%).

Met het gehoor van de hoge tonen is het volgens de tellers zelf wel goed gesteld: bijna 76% (31 personen) gaf op een uitstekend gehoor te bezitten. Veruit de meeste deelnemers gebruikten de fiets om

zich van telpunt naar telpunt te verplaatsen; slechts 4 deelnemers deden dat te voet. Een gemiddelde telronde per fiets duurde ongeveer anderhalf uur. In de tweede ronde was men gemiddeld iets langer

Deze snor was samen met de eerder genoemde wespendif, tafeleend, tapuit en ringmus een nieuwe soort voor het MUS-project in de Haagse regio. Zij brachten het totaal aantal soorten dat sinds de start

van het MUS-project in 2007 in Den Haag en randgemeenten werd gezien op 116. Ten opzichte van 2011 ontbraken 7 soorten, te weten carolinaeend, wulp, kleine bonte specht, sprinkhaanzanger, matkop, spotvogel en goudvink. De kauw was evenals in 2011, met stip de meest

	Aantal PC-gebieden				% deelname			
	totaal	2012	2011	2010	2012	2011	2010	
Den Haag	61	26	31	24	43	51	39	
Centrum	11	5	7	5	45	64	45	
Escamp	13	5	5	3	38	38	23	
Haagse Hout	7	4	6	5	57	86	71	
Laak	5	1	1	0	20	20	0	
Leidschenveen-Ypenburg	7	3	3	3	43	43	43	
Loosduinen	5	3	3	3	60	60	60	
Scheveningen	7	1	3	1	14	43	14	
Segbroek	6	4	3	4	67	50	67	
Wassenaar	5	3	2	2	60	40	40	
Leidschendam	7	4	3	3	57	43	43	
Voorburg	5	5	5	4	100	100	80	
Rijswijk	9	3	4	2	33	44	22	
Haagse regio totaal	87	41	45	35	47	52	40	

onderweg, in de derde ronde juist iets korter.

De deelnemers met 8 of 9 telpunten waren in de regel eerder klaar met hun ronde, een enkeling zelfs binnen het uur. Deelnemers te voet deden er gemiddeld beduidend langer over, oplopend tot wel twee uur per ronde. Vermeldenswaard is ook dat 29% van alle postcodegebieden geteld wordt door een vrouw. Daarmee wordt de lijn doorgetrokken van het hoge percentage vrouwen bij de actieve tellers in de HVB (38%).

Resultaten algemeen

In totaal werden er in 2012 ruim 14.400 vogels waargenomen. Rekening houdend met het iets kleiner aantal postcodegebieden waarin geteld werd, is dat ongeveer evenveel als in 2011. Evenals in 2011 werden in de eerste telronde de meeste exemplaren gezien (8.954), in de tweede 8445 en in de derde slechts 8.297. Er werden 95 verschillende soorten geturfd, waarvan 18 soorten met slechts één exemplaar. Leuke waarnemingen waren die van een bosuil (nachtvogel), een ijsvogel en een sijs (nota bene in de derde telronde en één van de vier die landelijk werden opgegeven!). Meest bijzonder was echter de wespendif, het enige exemplaar van deze soort dat landelijk gezien in 2012 in het kader van het MUS-project werd gemeld! Ook kan de Haagse regio zich beroemen op de enige Indische gans uit het MUS-project en op één van de drie snorren.

getelde soort met 2.053 exemplaren. Het aantal kauwen neemt daarmee toe hetgeen overeenkomt met het landelijk beeld. Hij werd gevolgd door de houtduif (1.325). De houtduif ging hiermee de halsbandparkiet voorbij, die in 2012 zakte naar de vierde plaats met 896 exemplaren. Hiervan werden in 2012 minder en minder grote groepen gezien. De zilvermeeuw steeg van plaats 5 naar plaats 3 en de merel is weer terug in de top-vijf op de vijfde plaats met 800 stuks. De meerkoet is nieuw in de top-tien en dat zien we ook landelijk. De stadsduif verdween uit de top-tien en ook dat komt overeen met het landelijk beeld. Een exoot als de Canadese gans neemt steeds verder in aantal toe, het aantal nijlganzen nam echter licht af. Kauw, houtduif, merel en koolmees waren de enige vier soorten die in alle 41 postcodegebieden werden gezien, zilvermeeuw, zwarte kraai en ekster werden slechts in twee gebieden gemist. Canadese gans, huismus, kokmeeuw, soepeend en kuifeend schaarden zich alleen onder de soorten waarvan er meer dan 50 exemplaren werden gezien vanwege hun voorkomen in grote groepen, maar werden slechts in een relatief (zeer) beperkt aantal postcodegebieden opgemerkt.

Wat betreft een aantal soorten wijkt de situatie in de Haagse regio sterk af van het landelijk beeld. Het meest opvallend is dat de Turkse tortel en vink, landelijk resp. op de 9de en 13de plaats, in Den

Tabel 3a. Aantal vogels en meest getelde soort per PC-gebied, 2012

	Aantal soorten	Aantal exemplaren	Meest getelde soort	
			naam	aantal
DEN HAAG				
Centrum				
Centrum	18	494	Stadsduif	195
Zeeheldenkwartrier oost	29	196	Halsbandparkiet	27
Stationsbuurt	26	475	Halsbandparkiet	175
Schilderswijk zuid	22	246	Zilvermeeuw	42
Archipelbuurt	35	375	Kauw	68
Escamp				
Vrederust	35	508	Kauw	258
Bouwlust oost	34	380	Kleine Mantelmeeuw	51
Bouwlust west	24	185	Kauw	29
Morgenstond west	21	363	Kauw	103
Wateringse Veld	36	270	Kleine Mantelmeeuw	33
Haagse Hout				
Mariahoeve noord	25	326	Kauw	54
Marlot	18	119	Kauw	35
Benoordenhout	24	228	Zilvermeeuw	52
Duttendel	51	707	Gierzwaluw	96
Laak				
Laakkwartier oost	25	251	Gierzwaluw	33
Leidschenveen-Ypenburg				
Leidschenveen	31	363	Canadese Gans	147
Ypenburg noord	54	652	Kokmeeuw	112
Ypenburg Singels/Waterwijk	38	414	Canadese Gans	82
Loosduinen				
Houtwijk	30	339	Kauw	67
Kijkduin	39	302	Zilvermeeuw	62
Bohemen	28	327	Kauw	60
Scheveningen				
Duinoord	43	370	Kauw	70
Segbroek				
Regentessekwartier	19	516	Zilvermeeuw	119
Vruchtenbuurt	28	217	Kauw	29
Bomenbuurt	45	717	Houtduif	189
Vogelwijk	52	584	Kauw	97
WASSENAAR				
Deyleroord	25	269	Kauw	80
Oostdorp	16	111	Kauw	31
Kerkehout	26	128	Kauw	27
LEIDSCHENDAM				
De Zijde	28	176	Kauw	27
De Heuvel	38	423	Kauw	66
Raadhuiskwartier	27	259	Kauw	48
De Rietvink	31	220	Huismus	26
VOORBURG				
Voorburg oost	38	276	Kauw	44
Essesteijn/Damsigt	43	524	Kauw	78
Voorburg noord/'t Loo	36	435	Kauw	60
Voorburg oud	28	368	Halsbandparkiet	86
Voorburg west	30	256	Kauw	64
RIJSWIJK				
Cromwijk/Leeuwendaal	26	254	Kauw	50
Te Werve	20	548	Wilde Eend	100
Steenvoorde zuidwest	45	266	Merel	28

Tabel 3b. Aantal soorten en exemplaren per wijk

	Aantal soorten			Aantal exemplaren		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012
DEN HAAG						
Centrum						
Centrum	-	15	18	-	343	494
Centrum-zuid	15	17	-	271	516	-
Zeeheldenkwartrier oost	-	26	29	-	261	196
Stationsbuurt	26	27	26	283	687	475
Schilderswijk zuid	23	28	22	292	366	246
Zeeheldenkwartrier west	17	15	-	223	186	-
Archipelbuurt	31	34	35	316	353	375
Escamp						
Vrederust	-	-	35	-	-	508
Bouwlust oost	34	39	34	384	435	380
Bouwlust west	-	22	24	-	204	185
Morgenstond west	20	24	21	256	274	363
Leyenburg west	-	28	-	-	268	-
Wateringse Veld	42	30	36	272	287	270
Haagse Hout						
Mariahoeve noord	24	27	25	235	423	326
Mariahoeve midden	26	31	-	327	306	-
Bezuidenhout oost	-	23	-	-	177	-
Marlot	30	23	18	143	131	119
Benoordenhout	20	23	24	219	240	228
Duttendel	11	18	51	104	156	707
Laak						
Laakkwartier oost	-	27	25	-	340	251
Leidschenveen-Ypenburg						
Leidschenveen	31	27	31	208	261	363
Leidschenveen Lanen	36	27	-	214	169	-
Ypenburg noord	49	49	54	462	527	652
Ypenburg Singels/Waterwijk	-	-	38	-	-	414
Loosduinen						
Houtwijk	35	34	30	369	551	339
Kijkduin	29	31	39	237	234	302
Bohemen	30	32	28	454	351	327
Scheveningen						
Duinoord	37	36	43	553	588	370
Statenkwartier	-	12	-	-	105	-
Belgisch Park	-	32	-	-	323	-
Segbroek						
Valkenboskwartier	25	-	-	246	-	-
Regentessekwartier	20	21	19	513	609	516
Vruchtenbuurt	-	-	28	-	-	217
Bomenbuurt	50	43	45	838	584	717
Vogelwijk	54	50	52	753	578	584
WASSENAAR						
Deyleroord	31	23	25	671	473	269
Oostdorp	25	-	16	394	-	111
Kerkehout	-	28	26	-	240	128
LEIDSCHENDAM						
De Zijde	32	31	28	205	279	176
De Heuvel	-	-	38	-	-	423
Raadhuiskwartier	27	26	27	314	246	259
De Rietvink	32	29	31	250	218	220
VOORBURG						
Voorburg oost	40	39	38	302	298	276
Essesteijn/Damsigt	42	37	43	454	348	524
Voorburg noord/'t Loo	35	41	36	286	464	435
Voorburg oud	23	28	28	305	288	368
Voorburg west	-	27	30	-	204	256
RIJSWIJK						
Cromwijk/Leeuwendaal	40	33	26	520	392	254
Te Werve	-	20	20	-	691	548
De Put e.o.	-	26	-	-	321	-
Steenvoorde zuidwest	43	45	45	262	300	266

soort, in 2012 was dit opgelopen tot respectievelijk 4 en 2 gebieden. Opvallend is ook dat de Canadese gans in Leidschenveen en Ypenburg al in 2 van de drie postcodegebieden de meest getelde soort is. Van de gierzwaluw werden in 2012 beduidend minder grote groepen gezien; in slechts 2 gebieden was deze soort nummer één, in 2011 in 7 gebieden.

Resultaten per soortgroep

De uitkomsten zijn onderverdeeld in acht groepen van vogelsoorten die voor het MUS-project in de Haagse regio het meest relevant zijn. Hieronder nog een paar conclusies over deze groepen en enkele afzonderlijke soorten.

a. _____ watervogels

Watervogels treffen wij vanzelfsprekend aan in stadsdelen die veel waterpartijen bevatten. Relatief de meeste worden in Escamp en in de VINEX-locaties Leidschenveen en Ypenburg gezien. Gaat het in Escamp vooral om wilde eenden, nijlganzen en meerkoeten, in de VINEX-wijken vooral om de Canadese gans. In Rijswijk in het postcodegebied Te Werve zijn met name veel wilde eenden en meerkoeten geteld. In stedelijke stadsdelen met relatief weinig water als Centrum, Segbroek en het Laakkwartier zijn juist weinig watervogels geteld, evenals in het relatief "droge" Wassenaar.

Gemiddeld bestaat 17% van alle getelde exemplaren uit watervogels. Veruit de meest getelde watervogels zijn wilde eend en meerkoet, samen goed voor ca. 38%.

De Haagse regio is, mede door de aanwezigheid van enkele exoten, duidelijk een watervogelrijk gebied. Wilde eend en meerkoet staan met hun resp. 8-ste en 10-de plaats hoger genoteerd dan op de landelijke lijst (resp. 11de en 16de). Ook Canadese gans en nijlgans staan, zoals al opgemerkt, op de plaatsen 13 en 15, maar komen landelijk gezien niet in de top-25 voor. Wel in overeenstemming met het landelijk beeld is de lichte achteruitgang van de nijlgans, landelijk gezien de enige watervogel onder de standvogels die een kleine veer moest laten. Er werden meer futen en meerkoeten geteld dan in 2011. Ten slotte is vermeldenswaard het groepje kuifeenden dat zich gedurende een deel van de telperioden van het MUS-project in de Hofvijver ophield.

b. _____ zangvogels

In totaal werden er 37 verschillende soorten zangvogels geturfd, waarvan merels (27%) en koolmezen (19%) veruit de meest waargenomen soorten zijn. Op verre afstand worden ze gevolgd door pimpelmees en winterkoning (beide ca. 8%). Zangvogels maken 21% van het totaal aantal exemplaren uit. Wassenaar en Leidschendam-Voorburg zijn rijk aan zangvogels, evenals in Den Haag de Vogelwijk, Kijkduin, Bohemen en de Vruchtenbuurt. Vooral het Centrum, Morgenstond-west en Leidschenveen zijn juist arm aan zangvogels. Zaadeters als vink en groenling scoren aanzienlijk lager dan het landelijk gemiddelde met resp. een 29ste en 31ste plaats (landelijk resp. 22 en 13). De groenling ging in de Haagse regio de vink voorbij, want deze soort zit duidelijk in de lift terwijl de vink, evenals landelijk, een achteruitgang vertoonde.

c. _____ kraaiachtigen

Dit betreft maar vier soorten: kauw, zwarte kraai, ekster en gaai. Gemiddeld bestond in 2012 ca. 21% van het totaal aantal waargenomen exemplaren uit kraaiachtigen. De kauw is veruit de meest algemene soort, ruim 69% van deze groep bestond uit kauwen. Ze werden ook in alle postcodegebieden gezien. In het Centrum en in Leidschenveen/Ypenburg zaten duidelijk wat minder kraaiachtigen (lees: kauwen), in Wassenaar wat meer. In Rijswijk werd in de wijk Te Werve een grote groep zwarte kraaien gezien. Er lijkt een tendens waarneembaar dat de zwarte kraai steeds meer uitloopt op de ekster. Het aantal eksters neemt iets af, dat van de zwarte kraai iets toe. De gaai is vooral een vogel van Voorburg en in mindere mate van het Haagse Hout (Benoordenhout, Duttendel). Uit Wassenaar en Rijswijk kwamen geen waarnemingen van gaaien.

d. _____ meeuwen

In de Haagse regio wordt door sommigen in toenemende mate overlast van meeuwen ondervonden. Het is wel zeker dat er de laatste jaren een toenemend aantal meeuwen in de stad broedt. De MUS-tellingen zijn hier een flauwe afspiegeling van omdat een flink aantal postcodegebieden waarin meeuwen op daken broeden, niet door het MUS-project worden bestreken. Een feit is dat zilvermeeuw en kleine mantelmeeuw op de 3-de en 7-de plaats staan, terwijl ze landelijk gezien pas op

Tabel 4a. Totaal aantal exemplaren per PC-gebied, 2012 (alleen soorten waarvan in totaal 10 of meer stuks zijn waargenomen)

	Den Haag									
	Centrum					Escamp				
	Centrum	Zeeheldenkwartier oost	Stationsbuurt	Schilderswijk zuid	Archipelbuurt	Vrederust	Bouwlust oost	Bouwlust west	Morgenstond west	Wateringse Veld
Fuut	5	2	2	-	1	-	-	-	-	2
Aalscholver	1	-	1	-	5	-	-	-	-	3
Blauwe Reiger	-	-	-	-	3	4	4	4	5	6
Ooievaar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Knobbelzwaan	-	3	-	-	5	-	-	-	-	5
Grauwe Gans	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Canadese Gans	-	-	-	-	35	31	7	-	11	1
Grote Canadese Gans	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-
Nijlgans	2	8	2	6	4	5	31	16	10	5
Wilde Eend	2	6	-	9	16	16	25	17	17	24
Soepeend	-	6	-	-	-	2	1	-	-	-
Kuifeend	-	10	-	-	-	5	-	2	-	-
Fazant	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Waterhoen	-	-	-	6	-	1	1	-	-	3
Meerkoet	4	8	5	6	4	36	13	13	20	20
Scholekster	-	-	-	-	-	1	7	-	2	5
Kokmeeuw	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Stormmeeuw	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kleine Mantelmeeuw	48	7	46	-	15	10	51	6	37	33
Zilvermeeuw	53	17	26	42	19	8	44	18	19	19
Visdief	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-
Stadsduif	195	20	56	-	8	8	8	7	6	-
Holenduif	-	-	-	-	-	-	-	7	1	-
Houtduif	13	12	67	24	35	24	21	13	86	30
Turkse Tortel	-	-	-	-	3	2	2	-	-	2
Halsbandparkiet	49	27	175	12	27	7	13	16	3	8
Gierzwaluw	7	7	-	15	17	-	2	2	2	11
Groene Specht	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Grote Bonte Specht	-	1	1	-	4	1	1	-	-	-
Boerenzwaluw	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-
Huiszwaluw	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Winterkoning	-	2	3	2	12	6	5	-	1	5
Heggenmus	2	4	7	5	1	-	3	-	1	5
Roodborst	-	-	-	2	3	2	3	-	-	1
Nachttegaal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Merel	4	10	10	11	25	26	20	8	14	11
Zanglijster	-	-	1	2	1	1	-	2	-	-
Kleine Karekiet	-	-	-	-	-	2	-	-	-	6
Tuinfluit	-	-	-	-	-	4	-	1	-	-
Zwartkop	-	2	1	-	3	1	-	1	-	-
Tjiftjaf	-	2	2	6	5	5	8	-	1	4
Fitis	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Staatmees	-	-	-	-	-	-	7	-	-	-
Pimpelmees	-	3	8	9	1	1	16	1	-	4
Koolmees	3	8	12	9	7	16	16	5	1	7
Boomkruiper	-	1	1	-	-	-	5	1	-	-
Gaai	-	-	-	-	3	-	3	-	-	1
Ekster	1	2	9	11	12	6	4	7	7	9
Kauw	87	13	10	6	68	258	27	29	103	11
Zwarte Kraai	14	2	11	9	17	7	22	5	16	15
Spreeuw	-	-	2	33	1	2	-	-	-	4
Huismus	-	-	15	18	-	1	-	-	-	1
Vink	-	1	-	-	5	1	-	1	-	1
Groenling	-	-	1	-	-	1	-	-	-	2
Putter	-	-	1	-	-	-	1	-	-	2

Tabel 4b. Totaal aantal exemplaren per PC-gebied, 2012
(alleen soorten waarvan in totaal 10 of meer stuks zijn waargenomen)

	Den Haag									
	Haagse Hout				Segbroek				Laak	Scheveningen
	Mariahoeve noord	Marlot	Benoordenhout	Duttendel	Regentessekwartier	Vruchtenbuurt	Bomenbuurt	Vogelwijk	Laakkwartier oost	Duinoord
Fuut	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Aalscholver	-	-	-	2	2	1	-	-	-	1
Blauwe Reiger	6	1	-	-	-	-	3	3	2	1
Ooievaar	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Knobbelzwaan	-	-	-	-	-	-	6	1	-	4
Grauwe Gans	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Canadese Gans	-	12	-	1	3	15	4	2	2	7
Grote Canadese Gans	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nijlgans	3	-	1	13	-	4	8	11	1	19
Wilde Eend	51	1	2	12	-	2	20	9	6	31
Soepeend	3	-	-	-	-	3	2	-	-	3
Kuifeend	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Fazant	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Waterhoen	17	-	2	2	-	-	3	3	1	2
Meerkoet	26	5	2	1	-	9	16	9	4	23
Scholekster	5	-	1	-	-	3	3	4	5	1
Kokmeeuw	-	-	-	10	-	-	-	27	-	-
Stormmeeuw	-	-	-	4	-	-	-	1	-	-
Kleine Mantelmeeuw	-	-	2	47	87	5	30	44	16	8
Zilvermeeuw	8	8	52	70	119	10	23	27	29	5
Visdief	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stadsduif	-	-	5	25	38	12	9	2	-	32
Holenduif	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Houtduif	14	16	29	43	56	28	189	38	23	13
Turkse Tortel	3	-	1	2	-	3	5	5	-	-
Halsbandparkiet	12	3	12	65	24	13	25	14	14	13
Gierzwaluw	-	-	14	96	29	8	107	46	33	3
Groene Specht	-	-	-	1	-	-	1	2	-	1
Grote Bonte Specht	2	-	1	2	-	-	11	9	-	6
Boerenzwaluw	-	-	-	4	2	-	-	-	-	-
Huiszwaluw	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Winterkoning	2	9	7	12	-	1	13	15	3	15
Heggenmus	8	-	-	6	6	-	7	9	1	3
Roodborst	5	1	2	8	-	5	5	8	-	3
Nachtegaal	-	-	-	5	-	-	-	2	-	-
Merel	17	5	20	25	24	20	37	37	28	11
Zanglijster	2	-	-	8	-	-	8	12	-	3
Kleine Karekiet	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-
Tuinfluit	-	1	-	1	-	-	1	-	-	1
Zwartkop	9	1	1	6	-	1	9	11	-	8
Tjiftjaf	-	-	-	4	-	4	9	11	2	8
Fitis	-	-	-	6	-	2	1	2	-	-
Startaar	-	-	-	6	-	4	5	5	-	4
Pimpelmees	6	3	4	18	11	10	18	11	13	11
Koolmees	18	4	14	19	21	12	21	18	18	9
Boomkruiper	-	-	-	4	-	-	6	6	-	6
Gaai	-	-	10	11	5	-	6	5	1	3
Ekster	20	-	7	22	9	4	14	10	7	8
Kauw	54	35	26	65	42	29	47	97	19	70
Zwarte Kraai	21	7	8	11	17	6	16	26	8	18
Spreeuw	-	-	-	30	-	-	3	5	1	1
Huismus	18	-	-	1	21	2	-	-	13	5
Vink	-	3	1	7	-	1	5	4	1	3
Groenling	-	-	-	16	5	-	12	10	-	2
Putter	-	-	-	-	-	-	2	5	-	-

Tabel 4c. Totaal aantal exemplaren per PC-gebied, 2012
(alleen soorten waarvan in totaal 10 of meer stuks zijn waargenomen)

	Den Haag						Leidschendam			
	Loosduinen			Leidschenveen/ Ypenburg						
	Houtwijk	Kijkduin	Bohemien	Leidschenveen	Ypenburg noord	Ypenburg Singels/Waterwijk	De Zijde	De Heuvel	Raadhuiskwartier	De Rietvink
Fuut	-	-	-	7	7	5	-	-	-	6
Aalscholver	1	4	-	1	5	-	-	1	-	-
Blauwe Reiger	1	1	2	1	-	-	-	3	-	2
Ooievaar	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
Knobbelzwaan	-	-	8	3	-	5	1	-	-	1
Grauwe Gans	-	-	-	3	13	-	-	-	-	-
Canadese Gans	14	-	9	147	44	82	-	-	-	-
Grote Canadese Gans	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nijlgans	12	1	21	-	5	12	-	11	-	1
Wilde Eend	21	7	9	20	23	19	13	16	4	20
Soepeend	1	-	-	1	-	4	4	36	-	-
Kuifeend	-	5	-	-	40	2	-	5	-	-
Fazant	-	2	-	-	5	-	-	-	-	1
Waterhoen	-	1	3	12	2	4	1	11	1	1
Meerkoet	14	4	11	9	10	30	5	24	5	25
Scholekster	2	2	3	3	4	10	-	2	-	2
Kokmeeuw	-	-	-	5	112	13	-	6	-	-
Stormmeeuw	-	-	-	9	-	-	-	-	-	-
Kleine Mantelmeeuw	4	8	-	21	26	-	7	36	-	-
Zilvermeeuw	5	62	-	-	18	37	11	19	2	4
Visdief	-	-	-	-	2	4	-	7	-	-
Stadsduif	2	6	8	-	-	-	1	9	-	-
Holenduif	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-
Houtduif	41	19	17	4	17	8	5	24	38	20
Turkse Tortel	-	-	-	3	1	-	2	1	8	10
Halsbandparkiet	16	1	35	1	16	11	11	12	19	-
Gierzwaluw	40	13	23	20	55	-	3	29	19	-
Groene Specht	-	2	-	-	2	-	-	-	-	-
Grote Bonte Specht	-	1	2	-	1	5	-	1	1	-
Boerenzwaluw	-	-	-	-	-	11	-	-	-	-
Huiszwaluw	-	-	-	-	-	11	-	-	-	-
Winterkoning	7	10	17	-	6	-	15	2	6	6
Heggenmus	2	4	2	4	7	4	2	1	11	1
Roodborst	1	2	3	-	1	1	3	8	2	3
Nachtegaal	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-
Merel	16	13	26	7	20	13	14	26	20	21
Zanglijster	-	1	2	-	6	2	1	2	2	1
Kleine Karekiet	2	1	-	3	4	1	1	2	-	-
Tuinfluit	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2
Zwartkop	4	2	11	-	4	-	4	-	-	2
Tjiftjaf	7	7	11	-	11	2	9	3	8	3
Fitis	-	1	-	3	5	-	-	-	-	2
Startaar	-	5	-	-	2	-	-	-	-	2
Pimpelmees	9	1	6	-	18	4	4	5	7	4
Koolmees	18	25	17	11	12	14	11	13	14	12
Boomkruiper	1	-	2	-	1	-	2	1	-	-
Gaai	7	-	2	-	2	-	1	2	1	-
Ekster	10	10	11	13	5	10	10	16	11	6
Kauw	67	18	60	9	74	34	27	66	48	25
Zwarte Kraai	3	13	11	15	18	7	2	6	6	3
Spreeuw	-	26	5	8	6	26	-	4	1	1
Huismus	10	6	-	13	-	8	-	2	-	26
Vink	1	2	-	-	1	1	2	4	2	6
Groenling	-	1	-	-	7	1	-	-	4	1
Putter	-	-	-	-	10	6	-	-	-	-

Tabel 4d. Totaal aantal exemplaren per PC-gebied, 2012
(alleen soorten waarvan in totaal 10 of meer stuks zijn waargenomen)

	Wassenaar			Voorburg				Rijswijk			
	Deylroord	Oostdorp	Kerkehout	Voorburg oost	Essesteijn/Damsigt	Voorburg noord/t Loo	Voorburg oud	Voorburg west	Cromwijk/Leeuwendaal	Te Werve	Steenvoorde zuidwest
Fuut	9	-	-	1	5	-	-	-	-	-	-
Aalscholver	-	-	-	-	5	3	-	-	-	-	1
Blauwe Reiger	-	-	1	11	3	2	1	4	1	4	3
Ooievaar	-	-	1	-	6	-	-	-	-	2	-
Knobbelzwaan	3	-	3	-	2	7	-	-	-	-	4
Grauwe Gans	-	-	3	-	2	-	-	-	-	-	2
Canadese Gans	-	-	-	-	6	-	-	-	-	34	-
Grote Canadese Gans	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Nijlgans	-	-	3	2	14	17	2	4	5	14	10
Wilde Eend	9	-	5	7	26	22	5	10	12	100	13
Soepeend	-	-	-	3	9	-	-	5	1	-	1
Kuifeend	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fazant	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Waterhoen	1	-	-	2	12	4	-	-	-	14	2
Meerkoet	5	-	-	10	14	13	9	7	5	63	11
Scholekster	3	1	-	1	5	3	-	2	-	2	5
Kokmeeuw	-	-	-	2	2	29	-	-	1	-	-
Stormmeeuw	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kleine Mantelmeeuw	1	-	-	4	30	24	3	2	23	-	4
Zilvermeeuw	19	1	3	2	7	28	19	17	18	37	4
Visdief	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Stadsduif	-	-	-	8	3	5	-	-	-	22	-
Holenduif	-	-	-	-	4	-	4	-	-	-	2
Houtduif	36	15	12	27	56	37	37	22	35	57	26
Turkse Tortel	7	-	11	9	4	1	2	-	2	-	6
Halsbandparkiet	11	-	-	31	17	15	86	5	34	31	15
Gierzwaluw	-	-	-	9	11	26	70	-	1	13	5
Groene Specht	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Grote Bonte Specht	1	1	1	1	1	2	-	-	-	-	2
Boerenzwaluw	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3
Huiszwaluw	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Winterkoning	4	5	5	2	7	11	10	1	5	-	12
Heggenmus	-	1	1	7	3	12	2	2	4	-	3
Roodborst	4	5	1	3	8	4	2	5	-	-	1
Nachtegaal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Merel	24	21	16	21	43	18	15	30	14	29	28
Zanglijster	1	1	3	2	8	5	1	4	1	8	3
Kleine Karekiet	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Tuinfluit	-	-	-	1	-	-	-	4	-	-	-
Zwartkop	-	-	3	1	10	3	-	8	1	-	5
Tjiftjaf	5	3	3	5	2	10	7	4	2	-	6
Fitis	-	1	4	3	-	-	2	10	-	-	2
Staartmees	7	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-
Pimpelmees	4	1	-	3	4	8	15	2	7	-	5
Koolmees	17	12	4	14	21	20	21	25	23	2	11
Boomkruiper	-	-	-	2	-	3	-	-	2	-	1
Gaai	-	-	-	2	3	4	2	1	-	-	-
Ekster	5	-	3	10	33	10	8	1	2	9	12
Kauw	80	31	27	44	78	60	25	64	50	48	22
Zwarte Kraai	-	4	3	6	39	9	12	6	-	54	12
Spreeuw	-	-	5	4	9	9	3	1	1	-	3
Huismus	-	-	-	7	-	4	1	1	-	-	3
Vink	5	5	4	3	1	-	1	6	-	-	2
Groenling	4	-	3	-	5	4	1	2	1	-	1
Putter	-	-	-	5	2	2	-	-	-	-	2

de 20-ste en 21-ste plaats staan. Gemiddeld bestaat 15% van alle in de Haagse regio voor MUS getelde vogels uit meeuwen. In het Regentessekwartier is dat echter 40%, maar ook in het Centrum, Bouwlust-oost en het Benoordenhout ligt dit ver boven het gemiddelde. De randgemeenten scoren zonder uitzondering laag wat betreft het percentage meeuwen. In Ypenburg-noord is het percentage meeuwen hoog (24%) door een grote groep kokmeeuwen (112 stuks); dit aantal maakt ruim 50% van het totaal aantal getelde kokmeeuwen uit. Andere meeuwensoorten als stormmeeuw en grote mantelmeeuw werden in het MUS-project nauwelijks gezien.

e. duiven

Duiven maken circa 15% van het totaal aantal getelde soorten uit. Het gaat daarbij voornamelijk om stadsduiven en houtduiven. De stadsduif is

Houtduiven

typisch een soort voor Den Haag zelf, in Wassenaar werden geen stadsduiven gezien en in Rijswijk en Leidschendam nauwelijks. Alleen in Voorburg werd een klein aantal gezien. Daar staat ook een grote duiventil waar vanuit de duiven uitzwerven. Van alle stadsduiven zit 50% in het Centrum waar een groep van 195 stuks werd geteld, waardoor dit postcodegebied ver boven het gemiddelde zit met 42%. De stadsduif heeft een flinke veer moeten laten ten opzichte van 2011. Ook wijken als de Bomenbuurt, de Stationsbuurt en Morgenstond-west scoren hoger dan gemiddeld, maar dan door grote groepen houtduiven die daar werden gezien. In het stadsdeel Leidschenveen-Ypenburg werden relatief veruit de minste duiven

gezien.

De Turkse tortel is geen typisch Haagse duif; staat hij landelijk op de 9de plaats, bij ons komen we hem pas op de 26ste plaats tegen. Geheel in lijn hiermee is dat het een duif is van voornamelijk de randgemeenten, waar bijna tweederde van het totaal aantal is gezien. In de stedelijke omgeving komt hij alleen in enkele wijken in Escamp in kleine aantallen voor. Holenduiven worden in MUS in de Haagse regio nauwelijks opgemerkt. Opvallend is het hoge aantal in Bouwlust-west.

f. gebouwbroeders

Hier vallen vier soorten onder: zwarte roodstaart, gierzwaluw, spreeuw en huismus.

De zwarte roodstaart blijft verder buiten beschouwing; slechts een enkel exemplaar werd opgemerkt. Bij de spreeuw de kanttekening dat niet alle spreeuwen in of aan gebouwen behoeven te broeden, maar dat een aantal ook een nest in natuurlijke boomholten kan hebben.

De Haagse regio scoort uitermate slecht op het gebied van gebouwbroeders, slechts 8 procent van alle in MUS getelde vogels bestond uit deze groep. Heel illustratief zijn vooral de cijfers van de huismus en de spreeuw in dit verband met een schamele 21ste en 19de plaats op de ranglijst, terwijl deze soorten op de landelijke lijst op resp. de vierde en zevende plaats staan! Alleen de gierzwaluw scoort met zijn 6de plaats ongeveer even hoog als op de landelijke lijst (5-de). Toch zou je in een uitermate stedelijk gebied met veel oude wijken eigenlijk een meer dan gemiddeld aantal gierzwaluwen verwachten.

Vooral het stadsdeel Escamp, en de postcodegebieden Centrum, Marlot en Duinoord zijn opvallend arm aan gebouwbroeders. In de randgemeenten scoren Oostdorp in Wassenaar, Voorburg-west en Cromwijk/Leeuwendaal in Rijswijk opvallend laag. Hoge concentraties gebouwbroeders bevinden zich in de Schilderswijk-zuid (het postcodegebied met het hoogste aantal spreeuwen en op één na hoogste aantal huismussen), Laakkwartier-oost (veel gierzwaluwen en huismussen) en Duttendel (vooral veel gierzwaluwen en spreeuwen). In de randgemeenten vallen eigenlijk alleen Voorburg-oud (gierzwaluwen) en De Rietvink in Leidschendam (grote groep huismussen) in positieve zin op. De gierzwaluw deed het in 2012 erg slecht. De grote

groep in Duinoord (in 2011 maar liefst 143) werd niet meer gezien en ook in het Regentessekwartier, een ander bolwerk, werden er beduidend minder gezien. Was deze soort in 2011 in 7 postcodegebieden de meest getelde soort, in 2012 was dat nog maar in 2 gebieden.

Het hoge aantal spreeuwen in 2011 lijkt een toevalstreffer geweest te zijn, want in 2012 waren van het hoge aantal getelde exemplaren in 2011 (254 in 38

Spreeuw

gebieden) nog maar 196 in 26 gebieden over. De meeste werden gezien in de Schilderswijk-zuid (33 stuks) en in Duttendel (30 stuks).

Werden in 2011 in 18 van de 45 telgebieden huismussen geteld, in 2012 was dat in 21 van 41. Tegenover 5 postcodegebieden waar in tegenstelling tot 2011 in 2012 geen huismussen werden gezien, werden in 10 gebieden t.o.v. 2011 juist wel huismussen waargenomen. Hierbij waren echter drie ten opzichte van 2011 nieuw getelde gebieden en ging het in 5 van de 7 wel getelde gebieden slechts om één of twee exemplaren. Toch zakke hij op de ranglijst van alle soorten van de 19-de naar de 21-ste plaats. Geen reden voor optimisme dus. Hierbij wel de aantekening dat een postcodegebied dat in 2011 een flinke groep mussen telde, in 2012 niet geteld is. Daarnaast zijn er in het MUS-project maar twee andere echt levensvatbare populaties geteld, namelijk in het Regentessekwartier en in Leidschendam, waarbij wordt opgemerkt dat in het Regentessekwartier het aantal getelde exemplaren met tweederde terugliep. Ook de populaties in de Schilderswijk en Laak werden kleiner.

g. _____ halsbandparkiet

De halsbandparkiet is een typisch Haagse exoot (ca. 40% van de landelijke populatie broedt in de Haagse

regio). Hij heeft een grote slaapplek in het Centrum van enkele duizenden exemplaren waar alle exemplaren uit de verre omgeving zich in de avond verzamelen. In 2012 werden slechts 896 exemplaren geteld (6% van alle soorten) tegen 1.308 in 2011. Dit kleinere aantal duidt niet op een achteruitgang, maar wordt volledig verklaard omdat er toevallig minder en minder grote groepen geteld zijn. In 2012 waren dit er slechts 3 met meer dan 50 stuks waarvan één met meer dan 100. Voor 2011 zijn de getallen 4 met meer dan 50 exemplaren, waarvan één van meer dan 100 en zelfs 2 van meer dan 200 stuks. Mogelijk zijn er hierdoor ook landelijk in MUS minder halsbandparkieten gezien. De grote groep in de Stationsbuurt is waarschijnlijk een groep die zojuist van de slaapplek is vertrokken. Grote groepen uit andere postcodegebieden zijn in de derde telronde geteld op weg naar de slaapplek. Hij is in vrijwel alle wijken gezien.

h. _____ overige soorten

Deze groep omvat 18 verschillende soorten, waarvan qua aantal de scholekster met 37% van het totaal en de grote bonte specht met 26% veruit de belangrijkste zijn. Daarnaast gaat het onder andere om enkele roofvogels, fazant, visdief en groene specht. Deze soorten maken in alle postcodegebieden slechts 1 tot 2% van het totaal aantal getelde vogels uit.

De scholeksters foerageren regelmatig op sportvelden, waar ze snel opvallen. Zo nu en dan worden deze in gezelschap van jonge exemplaren gezien zoals in Bouwlust-oost, waardoor het aannemelijk is dat een belangrijk deel van deze vogels 'dakbroeders' betreft. In deze wijk werden samen met het stadsdeel Leidschenveen-Ypenburg de meeste scholeksters gezien. De platte daken in deze wijken bieden wellicht goede nestplaatsen voor deze soort. Evenals het landelijke beeld gaat deze soort echter langzaam achteruit. Ook de grote bonte specht volgt het landelijk beeld met een terugval in het aantal exemplaren. De 60 grote bonte spechten zijn verspreid in 24 wijken gezien, de meeste nog in de Bomenbuurt en de Vogelwijk, allebei groene wijken.

Tabel 5a. Percentage soortgroepen Den Haag per PC-gebied, 2012

	Totaal	Watervogels	Zangvogels	Kraaiachtigen	Meeuwen	Duiven	Gebouwbroeders 1)	Halsbandparkiet	Overige soorten	Totaal
DEN HAAG	9924	17	19	20	15	14	8	6	2	100
Centrum	1786	10	12	15	15	24	6	16	1	100
Centrum	494	3	2	21	21	42	1	10	0	100
Zeeheldenkwartier oost	196	27	18	9	12	16	4	14	1	100
Stationsbuurt	475	2	10	6	15	26	4	37	0	100
Schilderswijk zuid	246	11	20	11	17	10	27	5	0	100
Archipelbuurt	375	19	17	27	9	12	5	7	3	100
Escamp	1706	22	14	31	15	13	2	3	1	100
Vrederust	508	20	13	53	4	7	1	1	0	100
Bouwlust oost	380	23	23	15	25	8	1	3	2	100
Bouwlust west	185	28	12	22	13	15	1	9	0	100
Morgenstond west	363	17	5	35	15	26	1	1	1	100
Wateringse Veld	270	26	19	13	20	12	6	3	2	100
Haagse Hout	1380	12	22	21	14	10	12	7	1	100
Mariahoeve noord	326	33	20	29	2	5	6	4	2	100
Marlot	119	19	24	34	7	13	0	3	0	100
Benoordenhout	228	4	22	23	24	15	6	5	1	100
Duttendel	707	5	23	15	18	10	18	9	1	100
Laak	251	6	26	14	18	9	19	6	2	100
Laakkwartier oost	251	6	26	14	18	9	19	6	2	100
Leidschenveen-Ypenburg	1429	37	16	13	17	3	10	2	3	100
Leidschenveen	363	56	7	10	10	3	11	0	1	100
Ypenburg-noord	652	24	19	15	24	3	10	2	3	100
Ypenburg Singels/Waterwijk	414	40	19	12	12	2	8	3	4	100
Loosduinen	968	15	26	22	8	10	13	5	2	100
Houtwijk	339	19	20	26	3	13	15	5	1	100
Kijkduin	302	8	29	14	24	8	15	0	3	100
Bohemen	327	19	28	25	0	7	8	11	2	100
Scheveningen	370	25	24	27	4	12	2	4	2	100
Duinoord	370	25	24	27	4	12	2	4	2	100
Segbroek	2034	7	23	16	18	19	11	4	2	100
Regentessekwartier	516	1	13	14	40	18	10	5	0	100
Vruchtenbuurt	217	16	28	18	7	20	5	6	1	100
Bomenbuurt	717	9	23	12	7	28	15	3	2	100
Vogelwijk	584	7	30	24	17	8	9	2	3	100

1) Gierzwaluw, Zwarte Roodstaart, Huismus en Spreeuw

Tabel 5b. Percentage soortgroepen rand(deel)gemeenten per PC-gebied, 2012

	Totaal	Watervogels	Zangvogels	Kraaiachtigen	Meeuwen	Duiven	Gebouwbroeders 1)	Halsbandparkiet	Overige soorten	Totaal
WASSENAAR	508	9	36	30	5	16	3	1	1	100
Deyleroord	269	12	28	32	7	16	4	1	0	100
Oostdorp	111	0	51	32	1	14	0	0	3	100
Kerkehout	128	13	38	25	2	18	4	0	1	100
LEIDSCHEMENDAM	1078	19	26	21	8	11	8	4	3	100
De Zijde	176	14	40	23	10	5	2	6	0	100
De Heuvel	423	27	16	21	14	8	8	3	2	100
Raadhuiskwartier	259	4	30	25	2	18	8	7	6	100
De Rietvink	220	25	30	15	2	14	12	0	1	100
VOORBURG	1859	14	25	22	9	12	8	8	1	100
Voorburg oost	276	13	26	22	3	16	7	11	1	100
Essesteijn/Damsigt	524	20	22	29	7	13	4	3	2	100
Voorburg noord/t Loo	435	16	23	19	19	10	9	3	1	100
Voorburg oud	368	5	21	13	6	12	20	23	0	100
Voorburg west	256	11	41	28	7	9	1	2	1	100
RIJSWIJK	1068	29	18	20	8	14	2	7	1	100
Cromwijk/Leeuwendaal	254	10	24	21	17	15	1	13	0	100
Te Werve	548	42	8	20	7	14	2	6	0	100
Steenvoorde zuidwest	266	19	33	17	3	13	4	6	5	100

1) Gierzwaluw, Zwarte Roodstaart, Huismus en Spreeuw

Tabel 5c. Percentage soortgroepen totaal

	Totaal	Watervogels	Zangvogels	Kraaiachtigen	Meeuwen	Duiven	Gebouwbroeders 1)	Halsbandparkiet	Overige soorten	Totaal
	%									
DEN HAAG	8189	15	23	18	11	15	11	5	2	100
2010	10842	15	19	16	13	16	11	8	2	100
2011	9924	17	19	20	15	14	8	6	2	100
2012										
Centrum										
2010	1385	8	19	16	15	23	11	8	1	100
2011	2716	7	11	11	15	25	10	21	0	100
2012	1786	10	12	15	15	24	6	16	1	100
Escamp										
2010	912	30	19	13	10	19	2	5	3	100
2011	1468	25	15	17	18	13	6	4	2	100
2012	1706	22	14	31	15	13	2	3	1	100
Haagse Hout										
2010	1028	15	23	28	10	13	6	3	1	100
2011	1434	17	21	30	10	11	6	5	1	100
2012	1380	12	22	21	14	10	12	7	1	100
Laak										
2010	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2011	340	14	12	13	16	18	21	6	1	100
2012	251	6	26	14	18	9	19	6	2	100
Leidschenveen/Ypenburg										
2010	884	30	23	18	13	4	5	2	5	100
2011	958	26	23	17	11	8	7	4	4	100
2012	1429	37	16	13	17	3	10	2	3	100
Loosduinen										
2010	1061	17	24	17	12	10	14	5	2	100
2011	1136	23	24	18	10	11	13	1	1	100
2012	968	15	26	22	8	10	13	5	2	100
Scheveningen										
2010	553	19	21	18	7	10	14	9	2	100
2011	1017	13	22	17	11	12	20	4	2	100
2012	370	25	24	27	4	12	2	4	2	100
Segbroek										
2010	2366	7	27	16	9	18	15	5	2	100
2011	1773	6	29	13	12	16	17	4	2	100
2012	2034	7	23	16	18	19	11	4	2	100
WASSENAAR										
2010	1065	7	14	38	4	5	4	26	1	100
2011	715	9	21	22	2	6	2	29	10	100
2012	508	9	36	30	5	16	3	1	1	100
LEIDSCHEMENDAM										
2010	769	16	34	15	5	13	13	3	1	100
2011	743	12	33	23	7	14	8	3	1	100
2012	1078	19	26	21	8	11	8	4	3	100
VOORBURG										
2010	1347	12	29	18	8	14	12	6	2	100
2011	1602	10	29	19	10	14	12	6	1	100
2012	1859	14	25	22	9	12	8	8	1	100
RIJSWIJK										
2010	788	10	24	20	8	14	13	9	2	100
2011	1707	22	16	26	10	11	8	6	1	100
2012	1068	29	18	20	8	14	2	7	1	100
TOTAAL										
2010	12158	14	24	19	10	14	11	7	2	100
2011	15609	15	21	18	11	14	11	8	2	100
2012	14437	17	21	21	13	13	8	6	2	100

1) Gierzwaluw, Zwarte Roodstaart, Huismus en Spreeuw

Tabel 6. Indexen van soortgroepen en soorten
(in vergelijkbare PC-gebieden)

	2010	2011	2012
Totaal aantal exemplaren	100	105	96
Aantal exemplaren per groep			
watervogels	100	103	104
zangvogels	100	99	94
kraaiachtigen	100	101	102
meeuwen	100	118	127
duiven	100	103	99
gebouwbroeders 1)	100	109	72
halsbandparkiet	100	126	74
overige vogelsoorten	100	94	71
Aantal exemplaren per soort 2)			
Fuut	100	91	156
Blauwe Reiger	100	96	94
Knobbelzwaan	100	106	78
Canadese Gans	100	145	140
Nijlgans	100	114	81
Wilde Eend	100	95	97
Kuifeend	100	124	157
Waterhoen	100	97	96
Meerkoet	100	91	118
Scholekster	100	82	85
Kokmeeuw	100	111	148
Kleine Mantelmeeuw	100	155	138
Zilvermeeuw	100	99	115
Stadsduif	100	130	71
Houtduif	100	88	118
Turkse Tortel	100	134	86
Halsbandparkiet	100	126	74
Gierzwaluw	100	105	70
Grote Bonte Specht	100	114	80
Winterkoning	100	99	104
Heggenmus	100	91	97
Roodborst	100	94	86
Merel	100	96	91
Zanglijster	100	85	123
Zwartkop	100	121	99
Tjiftjaf	100	99	101
Pimpelmees	100	113	92
Koolmees	100	93	86
Boomkruiper	100	108	85
Gaai	100	119	102
Ekster	100	102	96
Kauw	100	103	101
Zwarte Kraai	100	91	111
Spreeuw	100	149	69
Huismus	100	96	87
Vink	100	140	89
Groenling	100	131	123

1) Gierzwaluw, Zwarte Roodstaart, Huismus en Spreeuw

2) Alleen soorten met in 2012 50 of meer exemplaren